

ЗАСЕДАНИЕ НА ХУДОЖЕСТВЕН СЪВЕТ

- 11 март 1977 година

ПРИСЪСТВУВАЩИ:

1. Дико Фучеджиев
  2. Севелина Гьорова
  3. Филип Филипов
  4. Кръстьо Мирски
  5. Банчо Банов
  6. Антония Каракостова
  7. Маргарита Дупаринова
  8. Стефан Гецов
  9. Андрей Чапразов
  10. Славка Славова
  11. Николай Николаев
  12. Виолета Гиндева
  13. Сава Хашъев
  14. Асен Шопов - гост режисьор
  15. Димитрина Гюрова - ЦК на БКП, отдел "Изкуство и култура"
  16. Димитър Канушев - КМК, Управление "Театър"
  17. Пенчо Линов - КМК, Управление "Театър"
  18. *Васил Стефанов*
  19. *Марин Гинев*
- ДНЕВЕН РЕД: 1. Приемане на постановката на гост режисьора Асен Шопов "Емигранти", пиеса в две действия от Славомир Мрожек.

ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Другари, откривам заседанието на художествения съвет с дневен ред: Приемане на постановката на Асен Шопов "Емигранти"

Режисьорът иска ли думата?

АСЕН ШОПОВ: аз моля да си запазя правото да говоря и в началото и в края на художествения съвет.

Очевидно е, че представлението все още търпи родилни мъки, стрми се да се откъсне от това, което го задържа. Има различен материал и от различния материал се изгражда различно представление.

В степента на узряването си, представлението ^{може да} носи известна обърканост. Но това представление не е от този тип. Не бих казал, че нещо ще се промени. Всичко е заложено така, както трябва да бъде, почти като в една нотна партитура. Представлението на този етап все още не е готово. Особено ме радва това, че мъките и усилията на актьорите да изкристализира спектакъла, да се реализира успешно той, се развиват в градация. И ако вчера те са били в един аспект, днес бяха в съсем друг.

Днешната репетиция се разтегли с около петнадесетина минути. Бих използвал един пример, за да ме разберете правилно.

Работата над "Емигранти" беше като един химически експеримент, опит за нагриване на смес, при който няма нужната температура и кипене няма, или ако се получава, е на слаб огън.

Общо взето, аз бих казал, че съм неудовлетворен в реализирането на възможностите, т.е. степента на натрупването да бъде такава, че да осмисли и да придаде ново съдържание. Аз буквално виждам действието в сферата на философията. Това са моите бележки засега. С голямо любопитство бих изслушал изказванията на членовете на художествения съвет, за мен са много ценни вашите усещания, защото аз съм потънал прекалено до голяма степен в този материал и не съм обективен.

След вашите изказвания, ако има някакви въпроси към мен, на които изискваше отговор, аз отново ще кажа няколко души. Имате думата

АНДРЕЙ ЧАПРАЗОВ: На мен ми се щеше режисьорът да започне, а ние след него.

Асен Шопов отива в излишна скромност, защото ние виждаме един точен резултат на сцената. Това, че спектакълът е разтеглен, не

фатално. Струва ми се, че Славомир Мрожек е направил това изгасване на електричеството не случайно, а за да има антракт. Но наистина три часа е прекалено много за една пиеса. Баница да е, пак ще омръзне, ако се|де три часа непрекъснато.

Пиесата е поставена много тънко, сложена е прецизно, изисква огромно внимание и концентрация. Не трябва да се забравя, че публиката, която тази вечер гледа постановката е театрална, с две глави по-висока от другата. Това е специфична, театрална публика. Настоявам да има антракт в спектакъла.

Поздравявам за чудесното оформление, но мисля, че тръбите са много, те биха могли да изчезнат към дъното. Казвам това като препоръка. Те не ми говорят нищо, излишни са. Това е моето мнение.

Особено искам да подчертая чудесното изпълнение на двамата мои колеги - Черкелов и Гец, за което искам да ги поздравя сърдечно. Те са постигнали хубави неща в актьорската си|интерпретация. Тези хубави неща преобладават, приблизително 90-92 % от цялата пиеса. Гец играе в два плана, което е голям успех за него. Другата роля, на Интелигента, е безспорно по-трудна, но и по-опасна. Черкелов се справи великолепно с нея.

Пиесата на Славомир Мрожек е хубава, но е прекалено дълга за едно действие.

Асен е работил чудесно, за което искам да му благодаря. Това е отлична постановка.

МАРГАРИТА ДУПАРИНОВА: Наистина това е едно необикновено силно постижение на сцената на Народния театър.

И аз искам да започна с въпроса за тръбите. Аз мисля, че решението, направено по този начин, е много интересно, защото тези емигранти, за които пише Мрожек, са не само хора, избягали от родината. Всеки човек може в определен момент да бъде емигрант. Всички

режисьорски решения ми допадат. Оформлението на сцената е коствало много усилия и много труд. Аз винаги уважавам труда на хората.

По отношение на актьорските изпълнения бих могла да кажа само хубави неща. Никога не съм виждала нито единия, нито другия, така ярки и колоритни, с такива големи постижения. Черкелов не съм го гледала толкова много, колкото Гец. Чарът, който той има в тази роля е голямо постижение.

Не ми е ясно по какъв начин би могло да се спести това време на спектакъла. В определени моменти се улавях, че ми беше уморително

Може би трябва да се помисли за антракт.

Искам да поздравя всички, участвували в постановката на пиесата "Емигранти" от Славомир Мрожек.

СЕВЕЛИНА ГЪОРОВА: Аз извънредно много харесвам пиесата и съм там, че тя кореспондира с много интересни проблеми, които в момента се разискват в съвременния свят. Всички сме свидетели на Програмата за свобода на личността и мисля, че това е едно много добро произведение, написано от блестящ автор, на световно ниво - Славомир Мрожек

Ако вникнем в проблемите ще видим, че творческата свобода не се намира в западния свят. В развитието на образа на Гец виждаме човекът е вътрешна емиграция, която го ограбва от всичко човешко.

Аз за първи път гледам Черкелов толкова убедителен на сцената. Гец съм го гледала в отлични роли, той е колкото киноактьор, толкова и театрален актьор и може би заради това не ме изненадва много.

Но Черкелов, който е играл сравнително малко в нашия театър го виждаме в отлична светлина, той играе с вътрешен ритъм и синхрон. Това е едно значително негово творческо постижение. И не само негово лично постижение, а и за спектакъла като цяло, солидно по всички външни действия постижение.

В неговото изпълнение виждаме онази маниакалност, обхаванал

човек, отдаден на идея-фикс, тези безумни очи...

Изчака^{квях} е интересно това, което ще каже режисьора Асен Шопов, наистина репетицията тази вечер протече удължено. Наистина, колкото и да е интересно представлението, накрая се чудетвува една умора. Смятам, че спектакълът се нуждае очевидно от антракт.

Струва ми се, че в решението на нещата трябва да се търси *изявственост* на отделни сцени, ^{които са} без външни сътълковения при някои моменти, да се помисли за известно толериране, тъй като се уморяват възприятията на зрителите. Бих казала, че режисурата на Шопов е успешна. Нещата са ясни, без да се вулгаризира проблема, това е направено добре на сцената. Но биха могли да се направят известни съкращения или нещо по отношение на съгътяването на ритма на спектакъла. Очевидно е, че тази репетиция беше много протяжна.

КРЪСТЬО МИРСКИ: И аз искам да започна с актьорското изпълнение. И двамата изпълнители намирам, че имат желание и майсторство на високо равнище, нещо което виждам не рядко на сцената на нашия театър, теест, тук никога не са липсвали таланти. Тук майсторството беше на едно много високо равнище.

Поздравявам от сърце режисьора, който много точно, вярно и богато е направил всичко, художника, чиято работа ми направи изключително силно впечатление.

Забележките, които бих искал да направя, вече се споменаха. Необходим е антракт, съжалявам, че продължителността уморява. Трите часа на пиесата крият опасността, зрителите да изпуснат най-важното, най-същественото от нея, което е в края, поради обстоятелството, че са се уморили.

Убеден съм, че спектакълът би могъл да се изгради още в техническо отношение. Това би спомогнало още по-явно да се отдели

същественото от по-маловажното, макар, че всичко има своето значение.

Това са пожелания от позицията на високите изисквания, защото тук постижението е много добро и на човек му се иска и тези дребни неща да се преодолеят.

На добър час!

ДИМИТЪР КАНУШЕВ: Не ми се иска да повтарям нещата, които вече се казаха от членовете на художествения съвет, за характера на спектакъла, за професионалните качества на актьорите, за продължителността на репетицията, за необходимостта от съкращения

Според мен, пиесата е твърде полжа по своята проблематика и жанр. Това са неща, които ни затрудняват, които влизат в сложни противоречия с нашите вкусове и навици. Мисля, че ние трябва да потърсим начини и средства за максимално преодоляване на тези неща, които не могат плътно да се съгласуват с нашето съзнание.

Пиесата е до голяма степен една романтична пиеса, а ние я поставяме като една психологична, оттук идва известното разтягане което води до умора на възприетията. Струва ми се, че е възможно в стилистиката на спектакъла да се потърсят някои експериментални неща. Смятам, че известни съкращения могат да се направят в първата част. Има неща, които не допринасят за общото развитие на проблематиката.

Ако спектакълът има антракт, то времетраенето му няма да бъде повече от 2,30 минути.

Аз съм съгласен със забележките, трябва да се потърси известно доизграждане на театралността на спектакъла, за постигане до голяма степен на индивидуалния стил, стилистиката на Мрожек.

НИКОЛИНА ЛЕКОВА: Действително спектакълът, както казаха и

и други преди мен, респектира с високата си професионалност , както на режисьора, така и на актьорите. Струва ми се, че всички забележки ще бъдат от такива позиции, за каквито говори другаря Мирски. Антрактът е необходим, защото се появява умора в третата част на представлението. Той е труден и за изпълнение и за възприемане.

От друга страна, предлагам в третата част да се потърси едно по-абсурдно решение на взаимоотношенията. Може би тук е мястото да спомена за ритъма на спектакъла. В това се изразяват моите забележки и изисквания.

ВАСИЛ СТЕФАНОВ: В момента се занимавам с театъра на абсурда. Това всъщност е първата пиеса, с която се срещам ^{на нашия сцена}. Мрожек е абсурден автор, той е нещо от типа на *Стиншор*... /?/

Действително пиесата се движи в едни координати, които са много близо до абсурда, или някаква друга категория, която не мога да определя точно. Това го казвам, във връзка с препоръката на режисьора. Явно е, че нещата са тръгнали добре и са изведени до един похвален резултат специално по отношение на работата в актьорите. Оттук наташъ би могло да се помисли по въпроса, за който говори другаря Канушев, а именно за жанра на този спектакъл. Общо взето тази драма носи един по-специален отенък в жанрово отношение, драма на абсурда, жанр, който беше наречен трагически фарс. Аз не смятам, че това е трагически фарс. В този тип драматичната философия има за цел да притъпи трагизма на ситуацията, който винаги присъства. Според мен това е трагикомедия. Въпросът, който стои пред този спектакъл е как да се реши, какъв да бъде той - обикновен психологичен, или спектакъл на фарса. Според мен, ако се намери това жанрово решение на спектакъла, той от само себе си ще се сбие, ще се събере в други рамки, въпреки че из-

ходната позиция, от която е тръгнал режисьорът е друга.

Натураалността на средата е убедителна. Трябва да има по-голяма неочакваност в решението на сцените. Черкелов е актьор, който крие много чувство за хумор в себе си. В това отношение актьорите могат да постигнат много.

Това бяха моите забележки - за хумора и за ритъма на спектакъла. Някъде към средата ритъмът пада, струва ми се, че в последните петнадесетина минути играта беше още сурова и в текстово ^{отношение} и вътре в организацията.

АНТОНИЯ КАРАКОСТОВА: Искам да започна с това, че спектакълът действително ми направи много силно впечатление. В момента не съм особено подготвена да преценявам доколко постановката на нашия театър естетически съвпада с изискванията на театъра на един Мрожек. Струва ми се, че се прави нещо много сложно в труппа като нашата, доста чужда на подобен род стилистика. В случая ние имаме подчертано положителен резултат, определен успех. Искам да подчертая великолепните изпълнения на Георги Георгиев - Гец и Георги Черкелов. И двамата разкриват своя талант в една нова светлина, това е постижение в творческите им биографии.

Интересно е и решението на режисьора Асен Щопов за сценичното оформление на постановката. Публиката чувства, че емигрантите са в едно подземно пространство, отритнати от обществото, изолирани. В този мизансцен се изградиха прекрасни, силни образи. Звукото оформление в спектакъла е намерено сполучливо, ефектите са подходящи, илюстрират отношението на един свят към тях, свят, който не ги приема, който ги изолира.

Спектакълът е все още пресен, много от вниманието на актьорите е насочено по други линии.

В трагикомическите ситуации би трябвало да има по-големи

вътрешни паузи.

Имам една забележка специално към образа на Черкелов. Той трябва да убеди себе си ^{преди Тея като} и публиката в собствената си човешка стойност, трябва да се утвърди. Това би внесло някои уточнявания, някои идеи, философските му монолози биха прозвучали по-ясно.

Приветствувам спектакъла "Емигранти". Това е една истинска камерна постановка, в добрия смисъл на думата.

Антония Караосидова:

[?] Режисьорът Асен Шопов би могло да направи още нещо, за да засили въздействието на спектакъла, да илюстрира отношенията на емигрантите, взаимоотношенията им с външния свят. Би могло да се помисли по-подробно, по-детайлно като настроение, като звук, като присъствие. Считам, че това е лесно осъществимо.

НИКОЛАЙ НИКОЛАЕВ: Преди години гледах един чужд цирк. Направих и силно впечатление изпълнението на един жонгльор, който много успешно жонглираше с една огромна ваза със завидна лекота, с плътка и съвършенство. Публиката го аплодираше много.

Когато отидохме зад кулисите, оказа се че вазата тежала около 60 килограма. Тоест, този човек жонглираше толкова умело, че внушаваше на публиката огромна лекота.

Това го разказах, за да направя паралел с усещането, което имах при тазвечершната репетиция на постановката на "Емигранти"

Дваната чудесни актьори и режисьорът внушават подобно чувство у зрителите за лекота, което се дължи на тяхното майсторство.

Пиесата е твърде сложна, философска за възприятията на нашата публика, за нашия зрител, който е свикнал всичко да му се смилява и да му се слага в устата. За мен беше доста уморително, представлението е тежко със своя философски материал.

Едновременно искам да подчертая, че на мен ми беше и радост, защото след свършването на репетицията, в главата ми имаше толкова много мисли! Това показва, че хората, които ще гледат спектакъла, ще се уморят, но ще излязат доволни и удовлетворени, ще си задават въпроси, ще се подбудят размисли у зрителите, ще разочоплят гънките на мозъка си. Тези, с повечето гънки, естествено, ще останат определено по-доволни!

Далеч съм от мисълта да класифицирам грешките, това по-скоро ще направят българските театрални критици, ще се пишат статии, ще се преразказва пиесата. /Последната статия на Ана Иванова за "Клопка" беше от същия вид, преразказ на пиесата, след което се дава оценка: "актьорите дадоха добра игра"./

Ние трябва да се гордеем, че имаме чудесен съвременен театър на парче от живота.

Проблемът не е чисто полски, а и общочовешки. Това е проблем за двата полюса на човека, за интелектуалното и животинското начало в него, проблем за духовната и политическата емиграция. В Щатите има 4-5 милиона поляци емигранти. Но човек може да бъде емигрант и вътре в себе си. Това е интересен, общочовешки проблем, който ясно е показан в режисурата на постановката на режисьора.

Това, което имам като пожелание е наистина да се стъсти представлението, защото в тази си дълбочина то уморява с излишната си разтегленост, това е възможно да се преодолее. Не съм убеден, че един антракт би довел до отпускане на зрителите, защото това, което иска да внуши режисьора идва накрая.

И двамата актьори могат да се справят блестящо с акцентуването, по линия на сценичните ефекти.

Още при приемането на декора казахме, че той е блестящ.

Тези тръби обхващат, опасват дори и самите зрители като черва на някакво чудовище, каквото е и било намерението на режисора

ра.

Предлагам спектакълът да има антракт.

ЕНЧО ХАЛАЧЕВ: Аз познавах пиесата от преди, харесвам я извънредно много, по една случайност съм я гледал и в Полша и съм убеден, че Асен Шопов е вършил чудесно своята работа, умно и тънко е работил на сцената.

Сценичната игра на нашите много добри актьори също се доближава до жанра на пиесата. Всички забележки са справедливи за ритъма, той е удължен доста. От режисьора е избран психо-реалистичния жанр. Тук би могло да се потърси малко повече ^{абсурдността} действителността.

По този начин нещата биха станали по-лесни за възприемане, ритъма ще се засили и не би имало това чувство за удълженост, ще се преодолее тази умора към края на спектакъла.

В своето поведение на сцените актьорите биха могли да изпълнят още режисьорски задачи.

Налице са качествата на драмата на Мрожек, но не бива да се подчενяват и качествата на режисьорската постановка.

ВИОЛЕТА ГИНДЕВА: Аз искам да кажа, че съм щастлива от факта, че това произведение, при този безспорен успех в нашия театрален живот ще излезе на сцената на нашия театър. Лично аз нямам никакви задръжки и никакви възражения по отношение на представлението, което много ми хареса - както с режисурата си, така и с актьорското изпълнение.

Тревогата, относно дължината на спектакъла, за която се говори в началото на съвета, ми дава повод да се опитам да обясня. Тази вечер репетицията беше наблюдавана от художествен съвет, а аз самата като актриса знам, че най-лошите репетиции са били пред художествения съвет.

Когато на сцената са много души, все пак е по-лесно.

Убедена съм, че това е дало отражение за появяването в пове-
че на тези петнадесетина минути.

Двамата актьори наистина са много опитни.

Представленията ще спечелят, ако има антракт след загасване-
то на електричеството.

Още веднъж искам да поздравя и четиримата творци с техния
безспорен и голям успех.

САВА ХАШЪМОВ: Аз бих искал да се спра на две неща.

Първо искам да напомня на художествения съвет абсолютно кра-
ките срокове, ненормалните условия за работа над тази постановка,
която е причина за този художествен съвет.

Завидна е концентрацията на силите от страна на актьорите и
режисьора, за да се стигне до днешния резултат, който приветству-
вам.

Ненормалните условия на работата показват, че в нашия театър
може да се работи и в по-съгъстени срокове и с по-голяма концентра-
ция на силите.

Това е първото, което исках да кажа.

Второ, аз гледам не за първи път пиесата. Каза се вече, че
днес беше малко удължена репетицията, но то е и нормално, обяснимо
е. Основното, което искам да кажа е, че разглеждайки днешния спек-
такъл ние не бива да изхождаме нито от естетиката на полския теа-
тър и на полското представление, а от граждански позиции. Режисьо-
ртът, художникът, актьорите, имат такива позиции, което ние абсолют-
но одобряваме.

ФИЛИП ФИЛИПОВ: На мен ми се струва, че режисьорското реше-

ние е проведено докрай.

Резултатите са много добри.

МАРИН ГИНЕВ: Аз също съм впечатлен много силно от това, което гледахме тази вечер. Художественият съвет даде една много висока оценка за режисурата на гост-режисьора Асен Шопов и за актьорската игра, това е справедлива оценка за театралните компоненти на този спектакъл, който аз даже не се опитвам да разгледам.

Много силното въздействие върху зрителите се дължи както на двамата актьори, на режисьорските решения, така и на драматургията на полския автор Славомир Мрожек.

Може би тази сила на въздействието се дължи на реализацията, която всъщност няма нищо общо с абсурдния театър. Смя да кажа че тази сила на реализацията въздейства на всички, които присъствуват на този спектакъл.

Искам да подчертая обстоятелството, че тази постановката няма да се гледа само от театрална публика, а и от по-елементарна, публика, която по-буквално ще възприема авторския текст. Всъщност авторът разгромява своите герои, те претърпяват крах пред очите на зрителите. Единият претърпява крах със своите илюзии за свобода, другият - с мечтите си за осигурени старини и материално благоденствие. Това е съвпадение с нашия морал, с нашите позиции.

Дотук всичко е добре.

В спектакъла обаче, авторът поставя /ще си позволя да кажа това/ известно равенство в стремежа на тези хора, които са претърпяли емиграция вътре в себе си, избягали са от истинските човешки стойности. Където и да са, те ще си останат емигранти. Могат да бъдат дори емигранти в собствената си страна. Спектакълът завършва с една фраза: "Правото е свобода, свободата е право!" За мен в целия тон на спектакъла се съдържа критика към това, което се показва

на сцената.

Но Нашата гледна точка не може да бъде общочовешка.

Тук стана дума за жанра на пиесата: някой го нарече трагически фарс, но всъщност в ~~нея~~ ^{постановката} се отива към една трагедия, тъй като фарсовите елементи са твърде малко в спектакъла. Някои мислят, че като се засилят фарсовите елементи, нещата ще изглеждат по-иначе. Не мога да си представя, че това ще стане.

Какво ще кажем ние всъщност на зрителите? Ще им кажем, че този фантазър, който търси абсолютната истина, е глупак и лъжец и демагог.

Тук става въпрос за философската концепция на автора, тъй като всъщност тук се борави с основни обществени категории.

Ние можем да се съгласим със "Сако от велур" на Станислав Стратиев, защото там става дума за един битовизъм, за неща, които са на повърхността на обществото, докато тук авторът се занимава със съществени проблеми от човешката философия и те са изведени в посока, която може да бъде наречена всякак.

Именно поради тези причини ми е трудно да направя заключение.

АСЕН ШОПОВ: Аз съжалявам, че времето е напреднало, но все пак ще се опитам да кажа някои неща.

С всичко казано дотук съм абсолютно съгласен, но все пак по някои въпроси ще взема отношение с по няколко думи.

Вие разбирате, че всичко произлиза от факта, че материалът, с който се работеше беше изключително сложен: като драматургия, като проблематика, и в професионално-творческо отношение като подход към нея, като опит за третиране. Това е материал чужд за нас с цялата си сложност чужд, защото ни липсва всякакъв опит

в боравенето с такъв материал.

Интересно е какво щеше да се получи, ако тази пиеса я реализираше полски режисьор, със своите определени разбирания в професионално и друго отношение. Ние се опитваме да разчетем пиесата и да я третираме с познатите ни средства, които считаме за уместни и законни.

Пиесата е сложна даже вамо с това, че коментира проблеми, въпроси, теми, които нямат чисто естетическо значение, не се виждат само в сферата на изкуството, а и във философията. Всичко това изисква един внимателен подход и поглед и гледна точка какъв резонанс ще се получи в зрителната зала, доколко проблемът, който се разглежда ще влезе ясно и от определени позиции в сърцата и умовете на зрителите.

Може театърът да куца като професионализъм, като майство, като стойност, но изкуството в никакъв случай, с цената на никакви компромиси, недопустимо е да куца, макар, че двата момента се свързват .

Вярно е, че тази вечер някак си актьорите изгубиха чувството си за хумор, изчезна дозата на комедийните съставки, която би могла да направи трудния философски материал по-лесно смилаем, по-поносим.

Причината за това, не искам да обиждам художествения съвет, е именно този съвет. Чувствувах се напрегнатост и на сцената и в залата се отрази буквално.

Приемам забележките за ритъма, за темпото на действието, за промяната в настроенията, за присъствието на паузи в представлението.

Аз може би преди малко се изразих неправилно. Представлението не се реализира може би заради други причини, а не поради

актьорската игра.

Моето мнение е, че се говори за неща, които актьорите вече не могат да научат отново.

Режисьорът трябва да регулира процесът в темпово-ритмово отношение, за хумора като необходимост в цялото представление.

На възприятието на зрителите днес се отрази понижената тежест, умората и напрежението, което идва от стремежа да се изгради вярно действието.

Напълно съм съгласен с мнението на съвета, че е необходим антракт на спектакъла, за него има време и място.

ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Другари, от членовете на художествения съвет се изказаха много сериозни и верни съображения относно спектакъла, който гледахме.

Аз няма да се простирам много в художествената реализация върху актьорските постижения, върху работата на режисьора - това са неща, твърде очевидни.

Искам да се спра на един въпрос, който повдигна другаря Марин Генев. Пиесата на Славомир Мрожек беше прочетена много внимателно от всички ни. Този полски автор не живее в момента в Полша ~~но не е емигрант и той е в емиграция~~, но се държи много толерантно, безукорно.

Ние искаме авторът да бъде представен в България с една от най-хубавите си пиеси.

За съжаление аз не бях в течение на репетициите, определената да присъствува на репетициите от литературното бюро - Илиана Друмева - едва днес е гледала, за което ще бъде съответно наказана.

Аз съм белетрист и трябва да ви кажа, че в белетристиката може да се каже нещо, което минава, но когато работата отиде до теа-

търа нещата придобиват една друга стойност.

Сега разбирам, че в някои моменти ние не сме оценили драмата като бъдещо представление, а само като проза.

Ние поставяме пиесата в един момент, когато апологетите на идеологическата борба раздухват мощна кампания, повдигат се въпросите за "свободата на личността", проблемът за "третата кошница и прочие.

Естествено, ние сме политически мислещи хора и правим тези неща с определена възпитателна цел: идейно-художествено въздействие върху зрителите.

Аз добре разбирам опасенията на другаря Гинев, че пиесата съдържа някои неща, които не звучат добре, ако ги вземем откъслечно. Някой може да се хване за отделна фраза и да ни обвини в недалновидност.

Аз вчера гледах представлението и имам известни опасения, че образът на Интелигента, който изгражда Георги Черкелов може да прозвучи трагично, което е неприемливо и недопустимо. Тази сутрин за съжаление малко късно, ги виках и специално разговарях с тях в каква посока трябва да бъдат изградени образите. Художественото изграждане мен не ме засяга, а по-скоро ме интересува политическото звучене на този спектакъл.

В образа, изграден от Черкелов, ^{днес вече} се чувства една маниакалност, която говори за човек, не съвсем добре.

Вярно е, че проблемът, разгледан в тази пиеса е главно полски, но дължа да каже, че той има и едно общочовешко значение и е от голяма важност не само за Полша.

Както казах, в този момент на ожесточена класова битка на идеологическия фронт, тук се разкриват черти на личности, абсолютно чужди на нашата система, на нашия строй, на нашите хора. Смятам, че съм достатъчно ясен за какво става дума.

Смятам, че спектакълът е добре защитен, но въпреки това е редно да възложим на литературното бюро да се прегледа още веднъж текста и ако има неща, които не са достатъчно ясни, точни, или пък могат да бъдат повърхностно изтълкувани, те могат да се тушират. В една постановка ние можем да направим това.

Мисля, че правилно са се разбрали забележките на другаря Гинев. В следващите няколко представления е необходимо да се направи всичко възможно в тази насока, за да няма двойни, двусмислени тълкувания.

Крахът е тотален и на двамата, особено на по-опасния персонаж на сцената.

За да дадем път на спектакъла и всички пожелания, казани дотук да се сбъднат, е необходимо да се задълбочи тази линия, за която говорихме сутринта с режисьора и актьорите и която имаше предвид другаря Гинев.

Закривам заседанието.

D. Stabroly

A. Karakostova